

บทวิจารณ์หนังสือ

Tales of Old Singapore the Glorious Past of Asia's Greatest Emporium. และ อุบลราชธานีมาจากไหน

สุธิดา ตันเลิศ

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

Email: sutida.tonlerd020@gmail.com

Iain Manley. 2011. **Tales of Old Singapore the Glorious Past of Asia's Greatest Emporium.** 2nd Ed. Hong Kong: Eamshaw Books. 170 pages.

สุจิตต์ วงษ์เทศ. 2555. **อุบลราชธานีมาจากไหน.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แม่คำผาง. 215 หน้า.

บทนำ

บทนำของบทวิจารณ์หนังสือ 2 เล่ม เป็นเรื่องราวของนักเขียนจากสองวัฒนธรรมมีประสบการณ์ชีวิตที่แตกต่างกัน Iain Manley คนรุ่นใหม่แห่งแอฟริกาใต้ เติบโตท่ามกลางชุมชนที่เป็นจุดกำเนิดของการเหยียดสีผิว การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ที่กำลังสถาปนาสังคมพหุวัฒนธรรม กับสุจิตต์ วงษ์เทศ เจ้าของตำนาน แจกปันลาวแห่งลุ่มน้ำเจ้าพระยา ดินแดนที่ต้องการสถาปนาระบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุขอย่างเป็นรูปธรรม จุดร่วมที่โดดเด่นของทั้งสอง มีด้วยกัน 4 ประการ กล่าวคือ **ประการที่ 1** การประสบความสำเร็จจากการทำงานในแวดวงเครือข่ายสำนักพิมพ์กับความรับผิดชอบในหน้าที่บรรณาธิการ นักเขียน และนักถ่ายทอดวัฒนธรรม **ประการที่ 2** การถ่ายทอดประเด็นศึกษาทางประวัติศาสตร์ในรูปแบบการจัดแสดงพิพิธภัณฑ์ **ประการที่ 3** รูปแบบการจัดหน้าหนังสือมีความคล้ายคลึงกัน อาทิ การโฆษณาสิ่งตีพิมพ์ของสำนักพิมพ์ในหน้าสุดท้ายของเล่ม ปกหลังที่ใช้ภาพถ่ายและภาพวาดแสดงความหมายให้กับชื่อหนังสือ **ประการที่ 4** การใช้ภาพถ่ายแทนความหมายของเรื่องราวดีๆ ดังวลี “ภาพทุกภาพสื่อแทนความหมาย” “A picture is worth a thousand words”

Iain Manley อดีตนักศึกษาสาขาวรรณคดีกับหนังสือพิมพ์ แห่งมหาวิทยาลัยเคปทาวน์ แอฟริกาใต้ คนรุ่นใหม่ผู้คลั่งไคล้นิยามพลเมืองแห่งจักรวาล ได้ตามความฝันที่สร้างรายได้อย่างงดงามให้กับเขา เริ่มเก็บเกี่ยวประสบการณ์ในสายงานบรรณาธิการในช่วงทศวรรษที่ 2000 เป็นหนึ่งผู้ก่อตั้งฐานข้อมูลออนไลน์ AfricanBoots.com ที่เน้นการ

ถ่ายทอดความสัมพันธ์ของกลุ่มคนเชื้อสายจีนแอฟริกา ระยะเวลาต่อ Manley ได้หันไปสนใจการเขียนงานในประเด็น ความหลากหลายของผู้คนในบริเวณมหาสมุทรอินเดีย ที่เชื่อมกับศูนย์กลางการเงินการคลัง กล่าวคือ *The Pirate, Prostitutes and Opium Peddlers of Old Singapore* มีข้อสังเกตว่า เขาได้เชื่อมต่อสถานที่ การเดินทางเข้ากับประวัติศาสตร์ ผ่านฐานข้อมูล wandering ซึ่งนับเป็นประโยชน์ต่อนักเดินทาง กระทั่งได้ร่วมก่อตั้งและดำรงตำแหน่งผู้บริหารใหญ่ของ Voicemap อัตลักษณ์ของ Manley สอดคล้องกับ Graham Earnshaw ชาวฮ่องกง ผู้มุ่งมั่นในการเผยแพร่งานเขียนคลาสสิกจีนให้เป็นที่รู้จักผ่านฐานข้อมูล talesofoldchina งานเขียนคลาสสิกจีนได้ถูกแปลเป็นภาษาอังกฤษ ตีพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ EARNSHAW BOOKS ในปี ค.ศ.2007 Earnshaw ได้ขยายความสนใจไปยังเครือข่ายชาวจีนกับชุมชนโลกในประเด็นที่หลากหลาย ในมุมมองข้ามวัฒนธรรม กล่าวคือ ประวัติศาสตร์ภาพถ่าย ประวัติศาสตร์กับความทรงจำ ประวัติศาสตร์จีนกับวัฒนธรรมร่วมสมัย อาทิ *Tales of Old Shanghai (2012)*, *Tales of Old Peking (2012)*, และ *Tales of Old Hong Kong (2012)* ในปี ค.ศ. 2010 Manley ได้ถ่ายทอดประสบการณ์การท่องเที่ยวในเมืองเซี่ยงไฮ้ผ่านฐานข้อมูลออนไลน์ ควบคู่ไปกับการตีพิมพ์หนังสือ *Tales of Old Singapore the Glorious Past of Asia's Greatest Emporium*.

สุจิตต์ วงษ์เทศ จบการศึกษามานุษยวิทยา จากคณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร เมื่อนักมานุษยวิทยากับนักโบราณคดีได้หันมาเอาดีด้านงานค้นคว้า เรียบเรียงและผลิตประวัติศาสตร์สามัญชนถือเป็นปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้นักประวัติศาสตร์กระแสหลักไทยได้เริ่มการวิพากษ์วิจารณ์ประวัติศาสตร์ฉบับ สุจิตต์ วงษ์เทศ ห้องเรียนประวัติศาสตร์สายคลาสสิกยังคงยึดมั่นต่อแนวคิดประวัติศาสตร์เป็นเรื่องของชนชั้นนำ นิยมทำการศึกษาประเด็นทางประวัติศาสตร์จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่น่าเชื่อถือ อาทิ หลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร หรือหลักฐานทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ศิลปะ สำนักสุจิตต์ วงษ์เทศ มีจุดเด่นในการนำเสนอประวัติศาสตร์ชาวบ้าน หรือ Popular History เข้าสู่วิถีชีวิตคนไทย ด้วยการสนับสนุนจากสำนักพิมพ์มติชน และสำนักพิมพ์แม่คำผาง นับเป็นการเปิดกว้างทรงตะหนิงทางประวัติศาสตร์ ด้วยเหตุนี้ประชาชนจึงยกย่องและให้เกียรติแก่สุจิตต์ วงษ์เทศ ในฐานะครู มิตรแท้และเพื่อนร่วมงานในการร่วมมือสร้างสรรค์ประวัติศาสตร์ภาคประชาชน

การสิ้นสุดสงครามเย็น ส่งผลให้ชุมชนอาเซียนต้องปรับตัวให้เข้ากับการจัดระเบียบโลกใหม่ องค์การยูเนสโกได้ผลักดันและสนับสนุนให้รักษาและสร้างสรรค์วัฒนธรรมและการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (United Nation, 2015) รัฐบาลสิงคโปร์ได้เน้นการจัดการ

แสดงพิพิธภัณฑ์ให้เป็นส่วนหนึ่งกับระบบเศรษฐกิจและการเมืองของชุมชนโลก ในฐานะมรดกของระบบอาณานิคม กับศูนย์กลางระบบการเงินของชุมชนโลกซึ่งปรากฏในหนังสือ *Tales of Old Singapore the Glorious Past of Asia's Greatest Emporium* รัฐบาลไทย ชู นโยบายการมีส่วนร่วมในการจัดการวัฒนธรรมในระดับท้องถิ่น และ หนังสือ *อุบลราชธานีมาจากไหน* แสดงให้เห็นมุมมองของนักเขียนที่ผลิตงานอย่างรังสรรค์ในประเด็น มรดกวัฒนธรรมของชุมชนโลก กรณีศึกษาประเทศสิงคโปร์ กับจังหวัดอุบลราชธานี ประเทศไทย

Tales of Old Singapore the Glorious Past of Asia's Greatest Emporium

Tales of Old Singapore the Glorious Past of Asia's Greatest Emporium วางจำหน่ายในพิพิธภัณฑ์แห่งชาติสิงคโปร์ แหล่งมรดกวัฒนธรรมชั้นนำในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งนักวัฒนธรรมบางกลุ่มวิจารณ์ถึงตัวอย่างของรัฐบาลที่สร้างวัฒนธรรมจากประวัติศาสตร์ในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 19 Manley ได้เขียนคำปรารภว่า “ไม่มีใครสนใจหรือศึกษาประวัติศาสตร์ที่ยาวนานอย่างต่อเนื่องหรือ มุ่งสนใจแง่มุมของแต่ละเหตุการณ์ ดังหนังสือเล่มนี้ ที่บอกเล่า ภาพถ่าย ประจักษ์พยานของคนในเหตุการณ์ และเกร็ดย่อยประวัติศาสตร์ ที่ถูกหยิบยกขึ้นมาอธิบายให้เห็นภาพรวม...” ผู้เขียนแบ่งเนื้อหาจำนวน 170 หน้า ออกเป็น 220 ประเด็น¹ พร้อมการอธิบาย ตำนานเก่าสิงคโปร์มาจาก

¹ อาทิ ((6) Singapore's population (Manley,2011:13) (7)The Handiest City Ever (Manley,2011:14) (8) The Singapore Stone (Manley,2011:15) (9) The Lion City (Manley,2011:16) (10) Nothing Scanty, Feeble or Pale! (Manley,2011:17) (11) A Free Port (Manley,2011:18) (12) One Large Warehouse (Manley,2011:18) (13) The Paper War (Manley,2011:19) (14) The Rat City (Manley,2011:20) (15) The Want of More Ground (Manley,2011:20) (16) Raffle's True Memorial (Manley,2011:21) (17) The Jackson Plan (Manley,2011:22) (18) The Foot-way Riot (Manley,2011:23) (19) Lounging Natives of Half a Dozen Nationalities (Manley,2011:23) (20) สถาปัตยกรรม (Manley,2011:24) (21) 10,000 Souls to Legislate For (Manley,2011:25) (22) Fine Buildings and Foul Odors (Manley,2011:25) (50) The Seat of Piracy(Manley,2011:42) Human Skulls Rolling About on the Sand (Manley,2011:42) (51) A Chinese City (Manley,2011:43) (52) Lee Kuan Yew Gets a Caning (Manley,2011:44) (53) Pictures of A Peranakan girl and A Malay boy (Manley,2011:44) (54) Sold to Work in Tin Mine (Manley,2011:45) (55) Hoo Ah Kay (Manley,2011:46) (81) Postcard: Battery Road late 19 th century (Manley,2011:63) (82) An Indispensible Argument (Manley,2011:63) (83) The Lady from Japan (Manley,2011:64) (84) Enough Popsy to Satisfy an Army (Manley,2011:65) (86) Samsui Women (Manley,2011:66) (87) Home for the Protection on Women and Girls (Manley,2011:66) (88) The Shrine of

แหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์จำนวน 118 ชิ้น ด้วยการเน้นการสื่อความหมายประวัติศาสตร์จากจุดเล็กๆ เพื่อเข้าใจในบริบทโดยรวมของพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ สิงคโปร์ ผ่าน คำสำคัญ ภาพถ่าย ใบปลิว ใบประกาศ และ สถิติทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม เพื่ออธิบายประวัติศาสตร์สิงคโปร์ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 3 ถึงวันที่ 9 สิงหาคม ปี ค.ศ.1965 เป็นที่น่าสังเกตว่า Manley ใช้หลักการอธิบายคำสำคัญ รูปภาพ จากเอกสารร่วมสมัย อาทิ บันทึกของ Sir Stamford Raffles (1821) บันทึกทางการค้ากับการเดินทางในตะวันออกไกลของ G.F. Davidson (1846) บันทึกการล่าสัตว์ในป่ามาเลย์ของ Charles Meyer (1921) สถานที่ผู้คนในสิงคโปร์จากภาพสเก็ตช์ของมิชชันนารี (Cook,1907) บันทึกความทรงจำของ ลี กวน ยิว (1989) หนังสือเล่มนี้ประจักษ์การจัดแสดงของพิพิธภัณฑ์ที่ผู้อ่านจะได้พบกับรายละเอียดดังนี้

Iskander Shah (Manley,2011:67) (89) Picture of the Nagore Durgha Shrine ,in the 1820s (Manley,2011:67) (90) The Kris (Manley,2011:68) (91) Amuck, Adverb (Manley,2011:67) (92) The Dangerous Practice of Amok Running (Manley,2011:69) (121) The Temenggong Dynasty (Manley,2011:85) (122) Queen Victoria's Memorial Service (Manley,2011:86) (123) A Postcard: St. Andrew's Cathedral and the state of Stamford Raffles in Padag around 1909. (Manley,2011:86) (124) Tiffin (Manley,2011:87) (125) Bigoted Punkah Wallahs (Manley,2011:87) (126) Moderate Indulgence (Manley,2011:88) (127) Rickshaws in Relay (Manley,2011:89) (128) Picture of Chinese criers at the racecourse (Manley,2011:89) (129) Hard Lines (Manley,2011:90) (130) A Richshaw Strike (Manley,2011:91) (131) Picture of Jinrikisha quarter, Singapore (Manley,2011:91) (171) The End of an Era (Manley,2011:121) (172) Japanese Occupation (Manley,2011:122) (173) The Phoney Captivity (Manley,2011:123) (174) Bakaro (Manley,2011:124) (175)Hara-kiri in the Reservoirs (Manley,2011:124) (176) Changi Prison (Manley,2011:125) (177) The Straits Times (Manley,2011:126) (178) Raffles Lighthouse and its postcard (Manley,2011:125) (179) The Bugis (Manley,2011:127) (180) Inside a Hot Cardboard Box (Manley,2011:128)The Cathay Building and its picture in 1958 (Manley,2011:149) (208) A Street Scene in 1901 (Manley,2011:150) (209)Postcard of Chinese Player (Manley,2011:151) (210) Fire Walking (Manley,2011:152) (211) "Satai" and street food vendors and customers (Manley,2011:153) (212) A Picture of A Chinese rice cake seller (Manley,2011:153) (213) A Strange Spectacle (Manley,2011:154) (214) Shopping for Tigers (Manley,2011:156) (215) The little Attendant (Manley,2011:157) (216) The Commandos of Communism (Manley,2011:158-9) (217) Vote For Alternative "A" on Referendum Day (Manley,2011:160) (218) Love in any Language (Manley,2011:161) (219) A Moment of Anguish (Manley,2011:162) (220) Separation (Manley,2011:163) (221) The Sketch of Singapore Harbor Board-Docks and Wharves (Manley,2011:164)

(1) ลำดับเหตุการณ์เก่าสิงคโปร์ เริ่มในคริสต์ศตวรรษที่ 3 –ปีค.ศ.1965 รวมระยะเวลา 1,765 ปี โดยการให้ข้อมูลบทบาทของชาวตะวันตกในการสร้างเมืองท่าขนาดเล็กให้กลายเป็นประเทศสิงคโปร์ ผู้เขียนให้ข้อมูลสิงคโปร์กับความสัมพันธ์กับชุมชนเอเชียหรือโลกตะวันออกก่อนการปกครองของโปรตุเกสเอาไว้ว่า ช่วงเวลา กล่าวคือ ช่วงเวลา ที่ 1 บันทึกจีนมีคำเรียกสิงคโปร์ว่า “*Pu Luo Chung*” ช่วงเวลา ที่ 2 ผู้เขียนให้ความสำคัญกับคริสต์ศตวรรษที่ 13 การเติบโตของเมืองท่า Temasek หรือ Singapura ของเจ้าชายศรีวิชัยนามว่า Sang Nila Utama ช่วงเวลา ที่ 3 ต่อมา ในปี ค.ศ. 1320 ราชสำนักมองโกลได้ส่งคณะทูตไปรับช้างจาก Long Ya Men (Dragon's Teeth Gate) ช่วงเวลา ที่ 4 ปี ค.ศ. 1414 Temasek ได้ถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่ภายใต้การดูแลของสุลต่านแห่งมะละกา เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้เขียนเลือกที่จะไม่กล่าวถึงอิทธิพลของสยามในการควบคุมคาบสมุทรมลายู ซึ่งเป็นเหตุผลที่สร้างความวิตกกังวลให้กับเจ้าชาย Temasek ผู้ร้องขอความคุ้มครองจากราชสำนักจีน ท้ายที่สุดจักรพรรดิยงเล่อได้จัดส่งมหาชนที่เจิ้งเออเข้ามาจัดการปัญหาดังกล่าว

(2) รายชื่อผู้นำสิงคโปร์ช่วงวันที่ 26 พฤศจิกายน 1830- มิถุนายน 1959 ผู้เขียนได้กล่าวถึงรายนาม ข้าราชการประจำสิงคโปร์ กล่าวคือ Major-General William Farquhar กับ Dr. John Crawford, รายนามผู้ว่าการรัฐ Straights Settlements ช่วงเดือนพฤศจิกายน 1826 ถึง เมษายน ปี ค.ศ.1946 จำนวน 25 คน, และรายนามผู้ว่าการรัฐสิงคโปร์ จำนวน 6 คน ระหว่างปี ค.ศ.1946- มิถุนายน ปี ค.ศ.1959

(3) บทนำ แสดงภาพวาดทิวทัศน์ของ China Town ในปี ค.ศ.1947 จากมุมมองที่มองมาจาก Pearl's Hill บรรยายเมืองที่สร้างขึ้นจากการค้า ความหลากหลายของผู้คน ชาวอาหรับ ชาวอาเมอเรียน ชาวฮินดู ชาวอินเดีย ชาวมลายูกับชาวจีน และการอาชีพ อาทิ พ่อค้าฝิ่น โสเภณีและกาลี รุ่งเรืองขึ้นมาได้โดยความสามารถของ Sir Stamford Raffles ที่ผลักดันให้สิงคโปร์เป็นเมืองท่าปลอดภาษี แข่งขันกับอาณานิคมเนเธอร์แลนด์

Samsui Women ในช่วงปี ค.ศ.1934-1938 กลุ่มแรงงานก่อสร้างสตรีอพยพมาจากตำบลสามสุข มณฑลกว่างตง จำนวนราว 200,000 คน ได้เข้ามาขายแรงงานในสิงคโปร์ สตรีกลุ่มนี้ได้รับการยกย่องในการทุ่มเทให้กับการทำงานอย่างหนัก อัตลักษณ์ที่โดดเด่นของพวกหล่อน กล่าวคือ การปฏิบัติงานไม่แต่งงานก่อนละทิ้งบ้านเกิด เมืองนอน การพกผ้าแดงเอาไว้บนศีรษะและการไม่ประกอบอาชีพโสเภณี

The Bugis G.F. Davidson ได้ให้ข้อมูลชาวบูกิสเอาไว้ในปี ค.ศ.1846 หมายถึง พ่อค้าพื้นเมือง ส่วนใหญ่มาจากหมู่เกาะสุลาเวสี มีความสำคัญรองลงมาจาก

พ่อค้าชาวจีน เรามักจะเห็นพวกเขานำสินค้ามาขายทางเรือช่วงเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน สินค้าที่นำมาจำหน่าย อาทิ เมล็ดกาแฟคุณภาพดี ผงทองคำ กระดองเต่า ผ้าทอพื้นเมือง ข้าว เป็นต้น เราทำงานกับพวกเขาค่อนข้างลำบากทีเดียว อย่างไรก็ตาม ชาวจีนรู้วิธีดูแลพวกเขา ด้วยการซื้อของขวัญให้ ห่อหมากให้เลี้ยง พุดคุยกันนานเป็นชั่วโมง แล้วทำการค้ากันไปด้วย ใช้เวลาเป็นอาทิตย์ เรือลำแล้วลำเล่าของเหล่านักค้าต่างผัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเข้ามาที่เมืองท่าแห่งนี้ ชาวนูกิสไม่นำเงินทองติดไม้ติดมือกลับบ้าน ส่วนใหญ่แล้วพวกเขาจะซื้อผืน เหล็ก เหล็กกล้า ผ้าย ม้วนผ้าผ้าย กลับบ้าน ขณะที่การค้าในเมืองท่า ชาวนูกิสต้องไม่พกอาวุธ “กริช” ติดตัวมาด้วย

Sent Out into the Jungles ภัยร้ายของสิงคโปร์อาจะมี 2 เรื่อง กล่าวคือ โจรสลัด กับเสือ ซึ่งเสือเน้นรังควาญและคร่าชีวิตผู้คนอย่างสม่ำเสมอ General Sir Orfeur Cavenag เจ้าหน้าที่แผนกอินเดียได้บันทึกบทบาทของนักโทษกับการฆ่าเสือ เริ่มต้นได้แบ่งนักโทษออกเป็น 2 กลุ่ม จำนวนกลุ่มละ 8 คนพร้อมอาวุธครบมือกับเสบียงอาหารเพื่อออกล่าเสือใช้เวลาเร่ร่อนในเขตนับเดือน เมื่อพิฆาตเสือได้ นักโทษจะได้รับการลดหย่อนผ่อนโทษลงตามลำดับ ต่อมาเสือลดจำนวนลง เหลือทีมล่าเสือเพียง 1 กลุ่ม การล่าเสือหรือฆ่าเสือในที่นี้ไม่ใช่เกมส์ กีฬาเหมือนที่เกิดขึ้นในแอฟริกา

อุบลราชธานีมาจากไหน

สำนักพิมพ์แม่คำผางได้ยกย่องงานเขียนของ สุจิตต์ วงษ์เทศ ว่าเป็นประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่กินได้ “... องค์ความรู้” เพื่อสร้าง “พลัง” ชีวิต ของตนขึ้น หยัตยีนต่อสู้นโลกที่นับวันแก่งแย่งแข่งขันและมีวิถีที่สลับซับซ้อนยิ่งขึ้น...” ประกอบด้วย

เนื้อหา 27 ส่วน² ประเด็นศึกษาของอุบลราชธานีมาจากไหนอาจตอบคำถามของ Iain Manley ในการศึกษาประวัติศาสตร์ในภาพรวมอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาที่ยาวนานย่อมมีทางเป็นไปได้ ด้วยการใส่ใจกับลำดับเหตุการณ์ที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวมเป็นตัวดำเนินเรื่อง อาทิ บทที่ 1 1,000,000 ปีมาแล้ว (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2555), บทที่ 11 หลัง พ.ศ. 1500 บทที่ 15 หลัง พ.ศ. 2300, บทที่ 16 หลัง พ.ศ. 2335, บทที่ 17 หลัง พ.ศ. 2425, บทที่ 18 หลัง พ.ศ. 2434, บทที่ 19 หลัง พ.ศ. 2436, และ บทที่ 25 หลัง พ.ศ. 2482 ตั้งแต่หลังสงครามเย็น การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเป็นปัจจัยในการวางระบบการจัดแสดงพิพิธภัณฑ์ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาลไทย กับการให้พื้นที่ คนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของวัฒนธรรมภาคประชาชน พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุบลราชธานีให้ข้อมูลหลักแก่ข้อเสนอของ สุจิตต์ วงษ์เทศ อย่างไรก็ตาม สุจิตต์ วงษ์เทศได้ก้าวไปไกลกว่าการรักษาธรรมเนียม “ชาตินิยม” อย่างเคร่งครัดของหน่วยงานราชการไทยในฐานะกระบอกเสียงของรัฐบาลกรุงเทพมหานคร กล่าวคือ การเน้นความปรองดองในการสร้างชาติ ความภาคภูมิใจในความเป็นไทย การเทิดทูนและยกย่องวาทกรรม

² กล่าวคือ จากใจสำนักพิมพ์ (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2555: 9-10), บทนำอุบลราชธานีมาจากไหน (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2555: 11-35), บทที่ 1 1,000,000 ปีมาแล้ว (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2555: 36-39), บทที่ 2 500,000 ปีมาแล้ว (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2555: 40-43), บทที่ 3 10,000 ปี มาแล้ว (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2555: 44-45), บทที่ 4 5,000 ปี มาแล้ว (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2555: 46-48), บทที่ 5 4,000 ปีมาแล้ว (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2555: 49-53), บทที่ 6 3,000 ปีมาแล้ว (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2555: 54-62), บทที่ 7 หลัง พ.ศ. 1 (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2555: 63-71), บทที่ 8 หลัง พ.ศ. 500 (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2555: 72-75), บทที่ 9 หลัง พ.ศ. 1000 (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2555: 76-85), บทที่ 10 หลัง พ.ศ. 1100 (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2555: 86-95), บทที่ 11 หลัง พ.ศ. 1500 (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2555: 96-111), บทที่ 12 หลัง พ.ศ. 1700 (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2555: 112-119), บทที่ 13 หลัง พ.ศ. 1800 (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2555: 120-125), บทที่ 14 หลัง พ.ศ. 2000 (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2555: 126-132), บทที่ 15 หลัง พ.ศ. 2300 (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2555: 133-137), บทที่ 16 หลัง พ.ศ. 2335 (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2555: 138-149), บทที่ 17 หลัง พ.ศ. 2425 (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2555: 150-157), บทที่ 18 หลัง พ.ศ. 2434 (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2555: 158-161), บทที่ 19 หลัง พ.ศ. 2436 (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2555: 162-173), บทที่ 20 หลัง พ.ศ. 2442 (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2555: 174-179), บทที่ 21 หลัง พ.ศ. 2443 (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2555: 180-181), บทที่ 22 หลัง พ.ศ. 2459 (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2555: 182), บทที่ 23 หลัง พ.ศ. 2471 (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2555: 183-184), บทที่ 24 หลัง พ.ศ. 2475 (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2555: 185-193), บทที่ 25 หลัง พ.ศ. 2482 (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2555: 194-196), ภาคผนวก (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2555: 197-215)

“ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์” สัจจิตต์ใช้ความทรงจำ กับเรื่องเล่ามาเป็นประเด็นหลัก ในการอธิบายประวัติศาสตร์อุบลราชธานีฉบับชาวบ้าน ด้วยการใช้ฐานข้อมูลอย่างเป็นทางการจากกลุ่มชนชั้นนำสองฝั่งโขง อาทิ ประเด็นนำเสนอในบทที่ 20-25 กับภาคผนวก

บทที่ 20 หลัง พ.ศ. 2442 “ลาวกาว” ชาวอุบลราชธานีเป็น “ชาติไทยบังคับสยาม” โดยอ้างอิงบทเขียนประวัติศาสตร์ลาวของ มหาสิลา วีระวงส์ มาอธิบายการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของคนลาวฝั่งขวาแม่น้ำโขง ให้เกิดสำนึกใหม่ในอัตลักษณ์ความเป็นไทย สัจจิตต์ได้นำหลักฐานร่วมสมัย ภาพถ่ายเข้าสู่เนื้อหา จำนวน 3 รายการโดยไม่แสดงแหล่งที่มาของหลักฐาน กล่าวคือ รายการที่ 1 ตราสารรายชื่อหัวเมืองในมณฑลลาวกาว ลาวพวน และลาวเฉียง รายการที่ 2 ภาพถ่ายมหาสิลา วีระวงส์ รายการที่ 3 หญิงชาวบ้านอีสานสมัยรัชกาลที่ 5

บทที่ 21 หลัง พ.ศ. 2443 ขบวนการ “ผีบุญ” เริ่มเขตเมืองอุบลราชธานี ปรากฏ ภาพผีบุญกับการรอตตสินโทษ ณ พุ่ศรีเมืองอุบลราชธานี ในปี พ.ศ.2444 ซึ่งอ้างอิงมาจากประวัติศาสตร์อีสานฉบับ เดิม วิชาภัยพจนกิจ การเน้นความสำคัญของเมืองอุบลเป็นตัวละครเอกส่งผลให้ สัจจิตต์ วงษ์เทศ ละเลยสถานภาพองค์ความรู้การต่อต้านอำนาจรัฐของคนสองฝั่งโขง เนื่องจาก จุดกำเนิดของขบวนการผีบุญเกิดขึ้นในบริเวณสุวรรณเขต กับสาระวัน ฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงก่อนที่จะลุกลามมายังพื้นที่ปกครองจำปาศักดิ์กับเมืองอุบล ยิ่งไปกว่านั้น ผู้เขียนยังเลือกการสูญเสียอำนาจของกลุ่มผู้ปกครองดั้งเดิมเป็นปัจจัยหลักในการ ลุกฮือขึ้นต่อต้านอำนาจสยาม เรื่องเล่า ความทรงจำของผู้คนมีการปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา เช่นเดียวกับประวัติศาสตร์ประชาชน หรือประวัติศาสตร์ชาวบ้านที่มีการปรับเปลี่ยนตามฐานข้อมูลทางประวัติศาสตร์กับสถานการณ์ร่วมสมัย ดังนั้น สัจจิตต์ วงษ์เทศ ควรเปิดกว้างในการใช้ฐานข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ถกเถียงกันในช่วงประวัติศาสตร์ร่วมสมัย

บทที่ 22 หลัง พ.ศ. 2459 เมืองอุบลราชธานี เป็น “จังหวัดอุบลราชธานี”

บทที่ 23 หลัง พ.ศ. 2471 รถไฟจากกรุงเทพ ฯ ถึงอุบลราชธานี ผู้เขียนได้นำ ภาพถ่ายรถไฟสมัยรัชกาลที่ 5 ที่เชื่อมกรุงเทพ ฯ กับหัวเมืองต่าง ๆ ซึ่งอ้างอิงมาจากหนังสือภาพประวัติศาสตร์ของ เทพชู ทับทอง มีข้อสังเกตว่า ภาพชุดนี้ถูกใช้เป็นปกหนังสืออุบลราชธานีมาจากไหน ?

บทที่ 24 หลัง พ.ศ. 2475 งานการเมืองประชาธิปไตยของอุบลราชธานี ใช้ฐานข้อมูลของรัฐบาลกับนโยบายการกระจายอำนาจ 2 ชุด กล่าวคือ ชุดหนังสือวัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญาของจังหวัดในประเทศไทย กับชุด

สาธารณกรรมวัฒนธรรมไทย สุจิตต์ วงษ์เทศ เน้นการให้ข้อมูล 2 ประเด็นหลัก กล่าวคือ นักการเมืองระดับชาติก่อนปี พ.ศ. 2500 กับเสรีไทยสายอีสานแห่งเมืองอุบลราชธานี สำหรับชุมชนเมืองอุบลแล้ว เรื่องเล่าทั้ง 2 เรื่อง ถือเป็นบทสนทนาในวงสนทนาของชนชั้น นำเมืองอุบลที่เกิดช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ถึงก่อนปี พ.ศ. 2500 ซึ่งมีจะพาดพิงถึง ขบวนการเคลื่อนไหวแบบสังคมนิยม กับ โศกนาฏกรรมการแบ่งแยกดินแดนร่วมอยู่ด้วย เสมอ

บทที่ 25 หลัง พ.ศ. 2482 ชาวอุบลราชธานีเป็น “คนไทย” ผู้เขียนได้ย้ำเตือน ให้ผู้อ่านได้รับรู้จุดกำเนิดของการสร้างพลเมืองในระบอบรัฐชาติแบบใหม่ ที่เพิ่งเกิดขึ้นในปี พ.ศ.2482 ด้วยการนำคำอธิบายของ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ เข้าสู่เนื้อหา

ภาคผนวก กฎมณีนีบาปผืนญ ด้วยการอ้างอิงข้อเขียนของ เต็ม วิชาภัยพจนกิจ พร้อมการจบเนื้อหาในหน้า 213 ภาพถ่ายของบ้านสะพือ ตำบลกุดศกร อำเภอมือง จังหวัดอุบลราชธานี ชุมชนของผืนญแห่งเมืองอุบล

บทวิจารณ์หนังสือสองเล่มได้สะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ของผู้เขียนกับระดับความก้าวหน้าทางวัฒนธรรมของชุมชนอาเซียน เราพบว่า Manley ประสบผลสำเร็จในการชูภาพตำนานเก่าสิงคโปร์ที่เติบโตขึ้นมาจากเมืองท่า ภายใต้อิทธิพลของเจ้าอาณานิคม ด้วยการนำกลุ่มชาติพันธุ์ที่หลากหลายเข้าสู่ขบวนการสร้างชาติสิงคโปร์สมัยใหม่ มุมมองที่นำเสนอเน้นหนักไปที่การเรียบเรียงเนื้อหาตามประเด็นสำคัญ หรือคำสำคัญ ในฐานะปัญญาชนรุ่นใหม่ Manley แสดงแหล่งที่มาของข้อมูลและเอกสารอ้างอิงอย่างครบครันผ่านเครื่องมือและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ซึ่งแสดงให้เห็นความเอาใจจริงของรัฐบาลกับภาคเอกชนสิงคโปร์ในการสร้างประวัติศาสตร์ให้ปรากฏอย่างเด่นชัด ซึ่งช่วยสร้างผลสำเร็จให้กับงานเขียนของ Manley โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักฐานในประเภท Visual ล้วนเกิดขึ้นและเกี่ยวเนื่องกับสิงคโปร์

สุจิตต์ วงษ์เทศ นักคิดนักเขียนที่อุทิศตัวให้กับการปลุกพลังสามัญชนให้กล้าคิด กล้าพูด กล้าคิดเขียน ในหัวเรื่องความทรงจำกับภูมิหลัง เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการดำรงชีวิตในระบอบประชาธิปไตยอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สร้างตำนานประวัติศาสตร์ชาวบ้านชี้ให้เห็นจุดบกพร่องในการจัดการด้านวัฒนธรรมแขนงพิพิธภัณฑ์ในประเทศไทย ที่ขาดแคลนหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะประเภท Visual อุบลราชธานีมาจากไหนยังบรรจุแหล่งข้อมูลโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาพถ่ายที่ไม่เกี่ยวเนื่องหรือเกิดขึ้นในพื้นที่เมืองอุบลราชธานี อาทิ ปกหนังสือ ที่นำมาจากภาพประวัติศาสตร์ เรื่องการปฏิวัติคณาภิบาลคนสงฆ์รัชกาลที่ 5 ปรากฏ เส้นทางรถไฟ กับสตรีนุ่งโจงกระเบน ในความเป็นจริงนั้น แม่หญิงลาวเมืองอุบลไม่นุ่งโจงกระเบน ภาพขบวนแห่

ชาวสยาม ณ ระเบียบปราสาทนครวัดปี พ.ศ. 1650 หน้า 108 และภาพชาวบ้านในทุ่งกุลากับพ่อค้ากุลลาที่เมืองโคราช หน้า 28-29 ผลงานของสุจิตต์ วงษ์เทศ ยังชี้ให้เห็นการใช้ฐานข้อมูลจากส่วนกลาง โดยขาดการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากพื้นที่ กล่าวคือ การใช้มุมมองของศูนย์กลางอำนาจที่กรุงเทพมหานครในการถ่ายทอดเรื่องราวประวัติศาสตร์เมืองอุบล อาทิ การให้ความสำคัญกับปี พ.ศ. 2335 เป็นจุดเริ่มต้นประวัติศาสตร์เมืองอุบลอย่างเป็นทางการจากสัญญาบัตรแต่งตั้งเจ้าเมือง คำบอกเล่าคนเมืองอุบลให้ข้อมูลปี พ.ศ. 2323 การใช้คำเรียก “ผิบุญ” คนในพื้นที่ตำบลกุศกร บางส่วนนิยมเรียกบรรพบุรุษของตนว่า “คนผิบุญ” และการใช้ภาพถ่ายจากฐานข้อมูลประวัติศาสตร์กระแสหลัก โดยเพิกเฉยต่อฐานข้อมูลภาพเก่าเล่าเรื่องเมืองอุบล และภาพถ่ายเก่าส่วนบุคคลของคนในท้องถิ่น

สุจิตต์ วงษ์เทศ ช่วยสร้างบรรยากาศของการนำเสนอเรื่องเล่า กับประวัติศาสตร์ความทรงจำ ที่ทำให้เกิดความหลากหลาย ทั้งยังมีความแตกต่างจากแนวคิดกระแสหลักไทย อาทิ รากเหง้าวัฒนธรรมไทยมาจากลาว ไม่มีคนอีสาน และสาเหตุของการเกิดผิบุญ มีข้อสังเกตว่า ข้อเสนอของ สุจิตต์ วงษ์เทศ แสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดของประวัติศาสตร์สามัญชน ประวัติศาสตร์ชาวบ้านที่ถูกกดทับจากประวัติศาสตร์กระแสหลัก อาทิ การเลือกให้ความสำคัญกับกลุ่มชาติพันธุ์ลาว กล่าวคือ กลุ่มพระวอ-พระตา ในการสร้างเมืองอุบล โดยไม่เสนอบทบาทของกลุ่มชาติพันธุ์จีน เวียดนาม ไทใหญ่และกลุ่มอื่นๆ ที่มีส่วนร่วมในการสร้างบ้านแปงเมือง การเชิดชูกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ในการพัฒนาเมืองอุบล ทอดถึงกลุ่มผู้นำชุมชนอื่น ๆ ที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานในการสร้างความก้าวหน้าให้กับเมืองอุบล อาทิ ชุมชนคูเมือง ชุมชนดอนมดแดง ชุมชนหนองกินเพล Iain Manley ใช้ชีวิตและทำงานในชุมชนที่มีความก้าวหน้าด้านเศรษฐกิจ กลไกของรัฐบาลกับเครือข่ายทางสังคมช่วยส่งเสริมฐานข้อมูลทางประวัติศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพ

หากหนังสือสองเล่มจัดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนโลกอาจเป็นดาบสองคมให้กับชุมชนอาเซียน ส่วนดินนั้นช่วยประสานความแตกต่างหลากหลายให้เป็นหนึ่งเดียวได้ ด้วยการยอมรับความแตกต่าง มุมมองประวัติศาสตร์ สิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไข กล่าวคือ ประวัติศาสตร์สำเร็จรูป หมายถึงประวัติศาสตร์แบบย่อ หรือประวัติศาสตร์โดยสังเขปที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจความหมาย หรือเรื่องราวได้ในเวลาที่จำกัด รูปแบบการนำเสนอประวัติศาสตร์สำเร็จ อาทิ สารคดี พิพิธภัณฑสถาน หนังสือ ดังกรณีศึกษาหนังสือสองเล่ม ที่ผู้อ่านต้องมีทักษะการอ่านอย่างรอบรู้ เข้าใจความหมายของภาพถ่ายอย่างแยบยล รู้ตรวจสอบข้อมูล พร้อมอ่านความหมายระหว่างบรรทัดในข้อเสนอเหล่านั้นได้ เพื่อจะได้ขบชั่งกับจุดเล็ก ๆ ของเหตุการณ์ และนโยบายใดนโยบายหนึ่งที่ส่งผล

กระทบต่อวิถีชีวิตประจำวันของเรา อาทิ ประเด็นที่ 1 Manley ไม่ยกประเด็นอิทธิพลของสยามในคาบสมุทรมลายู เนื่องจากหนังสือ *Tales of Old Singapore* เน้นบทบาทและมรดกวัฒนธรรมของชาวจีน ประเด็นที่ 2 Manley ได้นำเสนอภาพ *Pictures of A Peranakan girl and A Malay Boy* เอาไว้ในหน้า 44 ภาพเด็กหญิงปารานากันแสดงให้เห็นการประสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมของเมืองอาณานิคมผ่านการแต่งงานข้ามวัฒนธรรมของชาวจีนกับชาวมลายู กลุ่มพหุสังคมเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของชุมชนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ปรากฏการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นในพื้นที่ปกครองของสยามด้วยเช่นกัน กล่าวคือ กลุ่มครอบครัวที่มีบรรพบุรุษเป็นบาบา ย่าหยา บริเวณชุมชนภาคใต้ไทยในปัจจุบัน ประเด็นที่ 3 Manley ได้ตั้งข้อสังเกตเรื่อง *The Seat of Piracy* ของชุมชนเมืองท่าปลอดภาษีที่สร้างความมั่งคั่งให้กับพ่อค้ารวมถึงโจรสลัด ปัญหาความยากจน การปล้นสะดม คืออาชญากรรมหนึ่งในชุมชนคาบสมุทรและหมู่เกาะ ประเด็นนี้ ยังช่วยให้รัฐต้องรับหน้าที่ในการดูแลความปลอดภัยของเหล่าพ่อค้า ส่งผลให้ในภาวะปัจจุบันสิงคโปร์มีกองราชนาวิกที่ที่ดีที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเด็นที่ 4 สุจิตต์ วงษ์เทศ ยังคงรักษาประวัติศาสตร์นิพนธ์ไทยกระแสหลักก่อนปี พ.ศ. 2500 ในประเด็นชาตินิยมไทย กล่าวคือ “ขอม” เข้าอีสาน มาถึงอุบลราชธานี คุมเส้นทางโขง-ชี-มูล หลัง พ.ศ. 1500 ในบทที่ 11 รัฐบาลไทยได้คิดค้นประดิษฐ์คำ “ขอม” ขึ้นมาเพื่อใช้แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างจากเขมร ในการป้องกันการขยายอิทธิพลของฝรั่งเศส หนึ่งในประวัติศาสตร์สามัญชนของแผ่นดินสยามได้แสดงให้เห็นความเปราะบางของท้องถิ่นนิยมกับชาตินิยม มุมมองทางวัฒนธรรม วิถีชีวิตของผู้คนรวมถึงขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ เช่นเดียวกับการถ่ายทอดความทรงจำของชุมชนใดชุมชนหนึ่ง เราได้เรียนรู้แนวคิด อุดมการณ์ที่ครอบคลุมประเด็นเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม ผ่านความเปลี่ยนแปลงของชุมชนที่ถ่ายทอดผ่านหนังสือสองเล่ม

เอกสารอ้างอิง

เดิม วิชาเกศย์พจนกิจ.2542. ประวัติศาสตร์อีสาน.พิมพ์ครั้งที่ 3 .กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

เทพชู ทับทอง. 2523. ภาพประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครพิมพ์.

ปรุงศรี วลัยโกโธม และคนอื่น ๆ. 2544. วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์

เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดอุบลราชธานี. กรุงเทพฯ: คณะอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอายุครบ 6 รอบวันที่ 5 ธ.ค.

2542.

สารานุกรมวัฒนธรรมไทย ภาคอีสาน เล่มที่ 15 . 2542. กรุงเทพฯ: ธนาคารไทยพาณิชย์.

สุจิตต์ วงษ์เทศ .2555. อุปสรรคธานีมาจากไหน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แม่คำผาง. 215 หน้า.

Cavenagh, Orfeur.1884. **Reminiscences of an Indian Official**. London: W.H. Allen.

Cook, John Angus Bethune.1907. **Sunny Singapore an Account of the Place and Its People, with a Sketch of the Results of Missionary Work**. London: Stock.

Davidson,G.F. 1846.**Trade and Travel in the Far East; Or ,Recollections of Twenty-One Years Passed in Java, Singapore, Australia, And China**. London: Madden.

Earnshaw, Graham. 2012. **Tales of Old Shanghai: the Gkoriuos Past of Chiana's Greatest City**. Hong Kong: Earnshaw Books.

Lee, Kuan Yew. 1998. **The Singapore Story: Memoirs of Lee Kuan Yew**. Singapore: Simon& Schuster.

Manley, Iain. 2011. **Tales of Old Singapore the Glorious Past of Asia's Greatest Emporium**. 2nded.Hong Kong: Earnshaw Books.

Mayer, Charles. 1921. **Trapping Wild Animals in Malay Jungles**. New York: Duffield.

Raffles, Stamford. 1821. "On the Advantages of Affording the Means of Education to the Inhabitants of the Further East." Ed. W.B. Collyer. **The Investigator** .Google Books. Web.07 July 2010.

Sandhouse, Derek. 2012. **Tales of Old Honk Kong: Treasure from the Fragrant Harbor**. Hong Kong: Earnshaw Books.

_____.2012. **Tales of Old Peking: Inside the Walls of China Tumultuous Capital**. Hong Kong: Earnshaw Books.

United Nation. 2013. **The ASEAN Declaration (Bangkok Declaration of ASEAN):**

United Nation of Education. http://www.unesco.org/new/en/culture/themes/creativity/news/the_asean_declaration_bangkok_declaration_of_asean/. 22 October 2015.